MOTIVAȚIA ELEVILOR ÎN DEZVOLTAREA COMPETENȚEI DE LECTURĂ

STUDENT MOTIVATION IN THE DEVELOPMENT OF LECTURE SKILLS

Aurelia DOMNIȚEANU, ORCID: 0000-0002-9554-1648
Universitatea de Stat din Moldova

CZU: 37.015.3:028

e-mail: aura_828282@yahoo.com

Pentru ambele tabere ale actului educațional, pe de o parte, părinți, elevi și studenți, iar pe de altă parte, profesori și cercetători, motivația este cheia succesului în învățare. Fiecare profesor interesat și responsabil trebuie să țină cont și de motivație, mai ales că în zilele noastre tocmai aceasta pare să le lipsească educabililor, aceștia fiind uneori lipsiți de modele și de viziune asupra viitoarei cariere sau asupra utilității celor învățate. Provocările actuale sunt fără precedent, iar consecințele perioadei petrecute de elevi în online stabilesc ca scop pentru o astfel de cercetare stabilirea nivelului de motivație al elevilor și optimizarea acesteia, astfel încât să se poată realiza partea funcțională a educației, formarea de absolvenți care să dețină competențe lectorale, mai ales în perioada în care analfabetismul funcțional este o amenințare tot mai mare. Motivația este deja în sine un metaobiectiv al educației, așadar obiectivele cercetării vor trebui să ducă la stabilirea factorilor ce stimulează motivația și cultivarea perseverenței în dezvoltarea competenței lectorale.

Ne întrebăm tot mai des în cancelarii sau chiar în familie de ce nu mai sunt motivați elevii, încercând să îi înțelegem și din perspectiva a ceea ce observăm și la copiii de acasă sau la toată generația actuală de elevi. Am tot încercat să găsim circumstanțe atenuante, scuze, dând vina pe sistemul educațional, pe cel politic, pe contextul social sau pandemie. Generațiile anterioare își canalizau tot efortul spre școală, fiind foarte puține activitățile pe care le-ar fi putut face pe lângă aceasta. Un copil motivat este cel care dorește să aibă rezultate bune la școală, care nu așteaptă să fie împins de la spate să învețe, nu urmărește doar note mari, ci acumularea de cunoștințe. Școala este într-o continuă competiție cu industria de divertisment, iar pe alocuri chiar pierde lupta – dovadă fiind cifrele alarmante privind abandonul școlar sau eșecul elevilor la testările internaționale [1, p.8]. Anual se fac analize și se dau semnale de alarmă după testele PISA, iar Comisia Europeană chiar a remarcat, în 2019, în România, o persistentă lipsă de competențe [2, p.27]. Testele menționate au poziționat România pe locul 49 în lume, în partea a treia a clasamentului, în ceea ce privește competențele lectorale, cele matematice și cele din științe, iar Moldova este pe locul 51 [3, p.136]. În sens larg, motivația reprezintă acel set de resorturi care ne determină să facem un anumit lucru.

În context școlar, motivația nu este altceva decât procesul care conduce, ghidează și menține un anumit comportament dezirabil statutului de elev: participarea la ore, im-

plicarea în activitățile de învățare din clasă și de acasă, rezolvarea cu succes a sarcinilor. Motivația este și ea un fenomen aflat într-o dinamică permanentă, comportamentele și percepțiile elevilor depinzând de mai mulți factori. Ea diferă de alte stări afective, precum pasiunea sau interesul pentru o activitate, acestea manifestându-se spontan, în timp ce motivația implică alegerea deliberată de a se angaja și de a persevera pentru a atinge un anumit scop, iar stabilirea nivelului motivației elevilor se face prin metoda observației și a testului sociometric.Cercetătorii diferențiază două tipuri de motivație: intrinsecă și extrinsecă. Cea intrinsecă se referă la forța care incită la efectuarea de activități voluntare, prin interesul pentru ele însele și pentru plăcerea și satisfacția pe care o obținem. Este tipul de motivație care corespunde intereselor spontane ale persoanei [4, p.51]. Cea extrinsecă își găsește motivația în exterior, reprezentând consolidări, recompense și feedback și este cea care predomină în cazul elevilor noștri. Teoriile numeroase privind motivația elevilor puneau întotdeauna în centru profesorul ca fiind cel mai important factor. Contextul actual a diminuat cu siguranță acest rol, elevii având nevoie se pare și de alte impulsuri, fie din partea familiei, fie a societății.

În abordarea motivației se operează cu teoria umanistă a lui C.Rogers, cea behavioristă a lui B.F. Skinner și cea sociocognitivă a lui R. Viau. În prima dinte acestea, Carl Rogers pune accent pe relația dintre partenerii educației, rolul fundamental în dezvoltarea motivației elevilor revenindu-i profesorului, care trebuie să dea dovadă de trei calități: congruență, acceptare necondiționată și empatie. În această teorie, motivația se situează nemijlocit în dorința elevului, lucru valabil și în cazul competenței lectorale ce depinde unilateral de acest factor intrinsec. Conform acesteia, profesorul trebuie să găsească un echilibru ideal între exigențele documentelor școlare și interesele personale ale fiecărui elev. A doua teorie urmărește predarea programată și face apel la utilizarea eficientă a stimulărilor. Elevul progresează în etape și motivația e menținută prin situații de stimulare care să țină elevul implicat în ceea ce face. Cea de-a treia teorie leagă motivația de mediu. Teoreticienii acesteia pornesc de la ideea că elevii nu au o motivație înnăscută, ci aceasta se construiește pe parcursul învățării și prin interacțiunea unor factori de mediu. În acest sens, Viau consideră că activitățile pedagogice favorizează angajamentul cognitiv și perseverența elevilor [4, p.55]. Conform acestor teorii, motivația poate avea următoarele surse: importanța relației profesor – elev, existența unui context relațional pozitiv, posibilitatea libertății de a învăța, definirea obiectivelor, acordarea feedbackului pozitiv, stimulările, percepția valorii sarcinii, sentimentul de competență al elevului, controlabilitatea activității.

În mod fundamental, motivația depinde de felul în care elevul consideră o activitate ca fiind relevantă, iar pentru a-l convinge că e absolut necesar să-și dezvolte competența lectorală trebuie să îi prezentăm partea practică a acesteia, faptul că aceasta stă la baza celorlalte, dar să facem acest lucru lăsându-i libertatea de alegere a modalităților și mijloacelor de a o îndeplini dintr-o serie de metode și strategii. Modelul intervenției în creșterea motivației trebuie să parcurgă următorii pași: înțelegerea particularităților elevilor, evaluarea interesului fiecărui elev pentru dezvoltarea competenței lectorale, dez-

voltarea unor strategii, evaluarea impactului acestora și revizuirea sau inițierea unor noi strategii după evaluare.

În concluzie, prin decodificarea interesului elevului, prin selectarea unor strategii potrivite, prin regândirea rolului profesorului în etapa de motivație și prin adaptarea demersului educațional la noile schimbări din societate se preconizează creșterea motivației pentru îmbunătățirea competenței lectorale, lucru ce poate fi măsurat prin evaluări curente, evaluări la final de ciclu gimnazial sau, mai noi, câteva școli au testat evaluarea standardizată, ce poate servi drept instrument de măsurare a rezultatelor.

Referințe:

1. POPENICI, Ș. *Motivația pentru învățare*. București, 2009. ISBN 978-606-8027-35-7.
2. MARGA, A. *Educația responsabilă. O viziune asupra învățământului românesc*. București, 2019. ISBN 978-606-38-0314-7.
3. VLĂSCEANU, L. *Educație și putere.* Iași, 2020. ISBN 978-973-46-7815-0.
4. STANCIU, M. *Strategii didactice interdisciplinare utilizate pentru motivarea elevilor în lecția de literatură*. București, 2021. ISBN 978-606-28-1351-2.